

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

20 bani numărul 20

Administrația: Strada Mircea cel Mare No. 33

Abonamentul 10 lei pe an

CARA-KOICIU

Eram hotărâți să nu mai desgropăm nimic din trecutul atât de urât al orașului Constanța, cunoscut fiind că în contra relor timpurilor trecute numai babele se mai bocesc, dar fiind-că unul din eroii acestor triste timpuri nu voesc să se astâmpere, ci iea sentimentul generos al uitării drept uitucie sau slăbiciune, peste cari ar putea trece acum sprijinit de noi clienți ce a știut să-și facă, —tot cu capital strein, ca și la alegerile comunale din Octombrie și Decembrie 1891 și Noembrie 1894, al căror suflet era un adânc regretatul om de caracter—să-l înșirăm din nou în coloanele acestui ziar, drept răspuns la noile sale încercări de a se impune atențiunii orașenilor.

Să nu fie nimenea dar surprins că insistăm asupra unuia din protestorii lucrărilor de edilitate întreprinse acum la primăria Constanța. Acest *unul*, căruia îi atribuim întreaga înjghebare de protest, e d. Mihail Koiciu, fostul primar al acestui oraș, destituit din această demnitate, cu decret regal, pentru *rea credință*, dar neurmărit din mila Românilui, din fire blajin și uitător.

Toată lumea se miră de curajul deplorabil al acestui personaj, de a mai scoate capul printre ale cetățenilor în drept de a discuta despre interesele orașului, în numele lor și a familiilor lor.

Ori-cine ar voi să scrie ceva în acestia edilității orașului Constanța,

ori-cine ar răsfoi dosarele Primăriei din timpul primăriatului său din două rânduri, e imposibil să nu blăsteme perioada de ani în care Koiciu a fost părintele acestui nefericit oraș, căci nu va da de cât peste fapte de rea credință patentă.

Veclnică lui preocupare, ținta lui unică a fost ducerea orașului pe moșia lui, dintre Anadolkiol și oraș.—In acest scop a lucrat; spre ajungerea acestei ținte și-a dezvoltat el toată activitatea, amăgind toate spiritele și cheltuind toate forțele materiale ale comunei, tot timpul cât acest jurat supus rusesc a fost în serviciul Statului român în Dobrogea.

Acordarea locurilor atât de largi pentru cazarmă și refuzul său de a cumpăra dela Ministerul de Război manutanța militară și vechea cazarmă izolată din Nord-Estul orașului, în preț de 120 mii lei, unde s'ar fi putut instala o școală sau serviciile primăriei; înființarea oborului de produse într-o depărtare așa de mare de oraș; croirea vîndărei, de odată, pe o scară așa de întinsă, a locurilor virane dintre cazarmă și noul obor de cereale: prin urmare închiderea ermetică a orașului pe de toate părțile, afară de limba de pământ corespunzătoare moșiei lui de 200 hectare de la limita orașului, spre marea Anadolkiol, e opera lui criminală, în timpul cât a fost director al prefecturii Constanța și apoi primar al orașului opt ani de zile.

Dar credeți că numai în această direcțiune a fost Coiciu de rea cre-

dință? Cine crede ast-fel, că fostul primar a păcătuț numai în interes personal, imitând pe Cara-Vasile, fostul său stăpân dela Cahul, în robirea pe vecie a unei întregi mahalale a acestui oraș, se înșală amar.

Acest om, care a înșelat o lume de oameni săraci, și pe Dumnezeu, că le va face o biserică și școală pe mahalaua vîndută în parcele de câte 500-600 m. p. cu 1 leu m. p., a fost și cel mai negru trădător al cauzelor încredințate lui ca slujbaș român în această provincie—fără a fi fost măcar folositor conaționalilor săi; acest om, pe care nu fără cuvînt l'am numit altă-dată *Cara-Koiciu*, a compromis cele mai vitale interese ale Românilor, împănînd în mod interesat satele Dobrogei cu elemente străine scopului românesc, zădărnîcînd înființarea *cuartierului românesc* în Constanța, și punînd pe docilii locuitori ai acestui oraș, în numele guvernului român, accize atât de grele, în două rânduri, și fără nici un scop, că au făcut uimirea țerei întregi.

Aceste sunt fapte criminale, precegetate, ce nu se pot uita în răstimp numai de 4-5 ani, ca să dea dreptul D-ului Koiciu să ridice din nou capul printre Românilor ce-și dau seamă de rostul lor în această provincie.

Ori-ce Român cu o scîntee de conștiință patriotică, ori-ce Dobrogean, care iubește firea biândă, umanitară, a Românilor, și instituțiile țerei acestia, trebuie să asvêrle pe această excrescență a vechel Basarabii șapte coți peste

bordul vasului unde se poartă interesele României în Orient.

Acest om, nemulțumit cu situațiunea ce din nou a știut să-și creeze pe lângă Români, ca Director și Președinte al Băncii de Scont, unde a știut să facă lucrurile așa că administrează fără nici un control, încearcă să stropescă de acolo cu noroiu în actualii administratori români ai comunei, și să paralizeze acțiunea mare, românească, a unui Vârnav!

Autorul cumpărării locului de la Caragea-Dirmen, cu 50 mii lei, plus un loc de casă pe strada Carol de 25 mii lei, pe când isvoarele se ofereau, înainte de licitația rînduită de dînsul, cu 3.000 lei; autorul concesiunii iluminatului Croizat, pe 15 ani, dată prin bună învoială, cu 9 luni de zile înainte de expirarea contractului de iluminat al vechiului antreprenor, când diarele bucureștene erau pline de gheșefturile și potlogăriile de la Constanța, etc., etc.; — administratorul care a împrumutat 150.000 lei, banii Băncii românești, la două decavați, cu giruri de paie, între cari ale unui negustor de haine vechi pentru 50 mii lei; administratorul de sub care s'au putut fura două ipoteci de 44.000 lei, — a găsit totuși căți-va incoștienți, înglobați protecțiunii lui, care să-l sprijine în pornirea lui infamă de a zădărnici avîntul ce se desvoltă acum în edilitatea acestui oraș!

Dar, de această parte naibă locuitorii Constanței nici o grije; acțiunea pornită la comună e pe bune mâini, ca să o mai pîta stînjeni un Koiciu cu adeptii săi. Singurul lucru de care ne e permis a ne îngriji, și asupra căruia nu vom înceta a reclama atențiunea celor îndrept, este Banca de Scont, ca nu rătăcirea din urmă să fie mai mare de cât cea din primele zile ale funcționării Băncii, de pe urma căreia Banca numai lucrează de cât cu jumătate capitalul versat, cea-l altă jumătate fiind de 3 ani imobilizată, dacă nu și mai rău.

Consiliul Băncii ar trebui să aibă un Președinte al său, care să supravegheze pe Director, iar nu Koiciu să cumuleze ambele funcțiuni, și fără nici un alt control,

dacă censorii nu sunt chemați cu anul să facă verificările necesare.

Dacă nu ajunge atât, vom mai reveni.

Edilitatea Constanței

De douăzeci și cinci de ani de când stăpînim această provincie, cuvîntul de *edilitate* a Constanței a fost pe buzele tuturor celor ce vizitau numai, sau conduceau acest oraș: dela Prim-ministru pînă la cel din urmă funcționar al Primăriei.

Vorba de retrocedarea către comună a locurilor stăpînite pe nedrept de Direcția C. F. R. datéază din primul an al ocupațiunii; isvoarele de la Caragea-Dirmen au fost descoperite de inginerii Dragu și regretatul Colonel Peiu la anul 1884, de când mereu s'au făcut de giaba studiilor și cheltueli pentru alimentarea orașului; iar lărgirea Bulevardului, începută de fostul primar d-l P. Holban, cu studiul pentru întărirea malurilor din Nord-Est, cu facerea unui Casino Comunal, cam tot de pe atunci datează.

Tote veniturile comunei, în sumă de vre-o 13 milioane pînă acum, s'au mistuit în cheltuelile ordinare ale orașului și în studiul și proiectele de lucrări care n'a primit nici un început de execuțiune, și numai fac două parale acum.

A fost dat actualului Președinte al Consiliului de Miniștri, d-lui Dimitrie A. Sturdza, care iubește așa de mult acest oraș, să ne trimită ca șef al administrației pe alesul între toți bărbații de valoare ai țerei, pe destinsul inginer și român de inimă, d-l Scarlat Vârnav, alt iubitor sincer și conștient al României-Cisdunărene, ca să înceapă o adevărată eră de progres pentru Constanța, în special, și pentru Dobrogea în general.

Cine va trăi va vedea că într'un viitor apropiat Dobrogea va fi grădina Orientului, întocmai cum au vizat-o alcătuitoarii Legii de împrumut, iar Constanța castelul inframusețat al acestei grădini, așa după cum au dorit să o vadă toți bărbații de Stat ai României, cari își dau seama de menirea Rega-

tului Român printre țerile Răsăritului.

Eată lucrările în curs:

In județ: se fac anul acesta vre-o 30 localuri de școală, fără un ban din partea Statului sau județului, și fără un ban de împrumut; s'a înființat *Administrația Domeniilor dobrogene*, la dispoziția întregel populații rurale, în dîlnicele ei trebuințe cu Ministerul Domeniilor care le-a vîndut terenele de cultură; s'a înființat *comisia de comasarea și împădurirea* perimetrelor comunale, cum trebuia procedat dela începutul împăduririlor: toate creațiunile ale neobositului nostru prefect, în timp abia de un an de zile.

La comună: în ciuda tuturor amatorilor de afaceri mari s'a tranșat *neterminabila cestie a alimentării orașului cu apă*, bună, subterană, isvorînd din piatră, rece ca de munte, de nouă grade, limpede ca vióra, distribuită în oraș cel mult peste două luni, pe strada Mangaliei și Carol pînă în Bulevard, costând 15 bani metrul cub; *săptămîna viitoare se va începe construcția Palatului Administrativ și de justiție*, pe grădina din fața gării; tot săptămîna aceasta se va pune *temelia reconstrucțiunii și lărgirii bulevardului*, de către Direcția portului, cu care s'a contractat lucrarea întregă, în valoare de 300 mii lei, toate lucrări de cea mai mare importanță pentru oraș.

În privința restului lucrărilor din programul d-lui Vârnav, pentru oraș, iată cum ele au fost regulate în ședința consiliului comunal de la 17 curent, ședința la care a asistat și d-sa, dînd d-lor consilieri toate lămuririle și asigurările trebuincioase, după cum a făcut-o ori de câte ori consiliul a fost chemat să ia decisiuni importante.

S'a admis cu unanimitate de voturi oferta d-lui inginer G. Visin, autorul canalizării Bucureștilui, de a face *proiectul de canalizare al orașului întreg*, avînd în vedere mărirea eventuală a orașului, cu *planul canalizațiunii de executat acum* pentru cei 300 mii prevăzuți prin legea convertirii milionului, care plan, predat după 6 luni, va fi însoțit de toate piesele necesare pen-

tru esecutarea lucrărilor, adică: profilele longitudinale și secțiunile canalelor, detaliile, tipuri pentru canalizarea proprietăților particulare, devizul și caetul de sarcini, pentru care se va plăti d-lui Visin suma de 12,000 lei, după aprobarea planurilor de către consiliul tehnic: adică 4% din valoarea lucrărilor.

D-l Visin este în țară cel mai reputat inginer pentru lucrări de canalizare.

S'a aprobat oferta, cerută de consiliu, a d-lui inginer A. Saligny, autorul planului podului de peste Dunăre și Directorul lucrărilor portului, de a face studiile necesare pentru *consolidarea malurilor*, dintre hotel Carol și abator, pe o lungime de 1700 metri, pentru cari i se va plăti de Primărie suma de 10 mii lei, și alte cinci mii lei ajutorului său d-l inginer diriginte al construcției portului P. Zahariade, drept onorar pentru proiectele de planuri aprobate de consiliul tehnic, cu termen tot de 6 luni, de la iscălirea contractului. Toate cheltuelile de personal, lucrători și material, necesare pentru ridicarea, facerea și reproducerea planurilor, pentru facerea profilelor, sondagelor, puțurilor, și în genere toate cheltuelile mărunte vor fi plătite de primărie, pe baza actelor prezentate de d-sa, cari cheltueli se pot urca, după aprecierea ofertantului, la maximum de 15,000 lei.

Acest proiect e absolut necesar, căci numai în baza lui, adică justificând buna întrebuințare a banilor, guvernul ne va retroceda terenurile sale,—după ce va ridica gara-oraș—spre vîndarea lor, în scopul întăririi malurilor, lucrare care ar fi de datoria guvernului să o facă, fiind limită de Stat.

În privința *Cazinului Comunal*, a *halei* și *abatorului*, administrația comunală provocând o concurență de oferte pentru facerea proiectelor definitive, cu toate accesoriile lor, devise, caete de sarcini și altele, cu conducerea lucrărilor, consiliul a preferat, între ofertele d-lor arhitecți D. Maimorolu și Daniil Renard, pe a acestui din urmă, român după mama d-sale, fost colaborator la construcția Pavilionului Român de la Esposi-

ția din Paris, decorat de guvernul francez pentru lucrări arhitectonice, și actual conducător, stabilit în Constanța, al Palatului Administrativ, pentru că reșede în Constanța, și nu va abandona lucrările în seama altora, cum a făcut o altă dată inginerul contractant al ante-proiectului de aducerea apei și planului orașului, de rezultatul căror lucrări comuna nu s'a folosit până acum întru nimic.

Acesta e rezultatul importantei ședințe de la 17 curent, pe care am ținut de cuviință să-l împărțăm locuitorilor Constanței, împreună cu înștiințarea plăcută că d-l Vîrnăv a început alte tratative cu Direcția Portului, pentru iluminatul în comun cu electricitate, ceea-ce va fi și este o garanție puternică că lucrările vor fi duse la cel mai economic și bun sfârșit.

Nu mai putem dice nimic de cât că e o adevărată fericire pentru Dobrogea, că are un prefect ca d-l Vîrnăv.

P. Grigorescu.

Petițiunea locuitorilor Dobrogeni către D-l Ministru al Domeniilor

(Urmare)

Și totuși aceste împrejurări trebuie știute, pentru că ele singure pot desluși chestiunea evoluției proprietății imobiliare din Dobrogea, desvoltarea ei de 20 de ani încoace și raporturile juridice dintre Stat și cumpărători.

Ne vom încerca noi, Domnule Ministru, să schițăm aci câte-va liniiamente generale ale acestei chestiuni, și din această schițare se va vedea că ea nu se poate rezolva în chipul sumar cum a făcut o d-nii agenți domeniiali.

Dintre cumpărătorii de loturi mici cari nu mai locuim în comunele unde ni s'a delimitat pământul, mulți foarte mulți, locuim în comune vecine din același județ și une-ori din aceeași plasă. Dacă ne-am strămutat domiciliul, am făcut o siliță de împrejurări, unii dintre noi chemați de afaceri și întreprinderi cari ne ocupați activitatea și în alte direcțiuni, precum comerțul etc., alții prin căsătorii,—și în această categorie se găsește mai cu seamă fetele, acum mări-

tate pe numele cărora părinții lor aș luat câte un lot și care la trecerea lor în căsătorie aș trebuit să-și urmeze bărbații în comunele unde aceștia erau stabiliți sau și-aș căutat o stabilire;—alții în sfârșit am părăsit comunele unde am fost delimitați și ne-am stabilit în altele pentru motive ce ar fi prea lung și obositor să le enumerăm aci.

Mutându-ne, însă, în alte comune, noi n'am înțeles să perdem și dreptul asupra pământului cu care am fost împroprietăriți. Din potrivă, noi am dat cele mai veditate probe că voim să conservăm această proprietate, la care poate în curînd ne vom întoarce, de oare-ce ne-am îngrijit de pământul nostru, l'am cultivat prin rudele sau prietenii noștri, l'am făcut roditor și l'am achitat regulat în fie-care an de sarcinile lui către Stat.

Cum s'ar putea atunci, drept vorbind, pronunța deposedarea noastră, fără a ni se face o strigătoare nedreptate, și fără a se aduce o arbitrară și nejustificată atingere sfîntului nostru drept de proprietate?

Altă categorie de cumpărători de loturi de la Stat, siliți de greutate și împrejurările vieții aș părăsit pe cât-va timp Dobrogea, ducîndu-se fie în județele României de-a stînga Dunării, fie în alte părți.

La plecarea lor însă, toți aceștia aș avut grija de a-și arenda proprietatea sau de a o administra prin mandatară cu însărcinări scrise sau verbale și cu obligațiunea de a plăti Statului ratele prețului de vîndare și toate celelalte dări.

În aceste măsuri, luate de ei, nu se vede oare lămurit intențiunea de a-și conserva proprietățile? Și cine ar putea spune dacă mâine-poimaine ei nu se vor întoarce la acele proprietăți, pentru a-și trăi aci restul zilelor cu ceea-ce ele vor produce și cu ceea-ce vor mai fi agonisit pe unde sunt acum?

Aceștia, iarăși, credem că pe sfînta dreptate nu pot fi despoiați de proprietățile lor; deposedarea lor ar fi de asemenea o spoliațiune.

O altă categorie de cumpărători, cari lipsesc în momentele de față din comunele respective sunt bătrînii din momentul împroprietării, astăzi încetați din viață.

Evident că d-nii agenți domeniiali nu i-aș mai găsit la locurile lor, iar primarii voiajori cari ne administreză comunele nu le-aș putut da lămuriri că pământurile cu care aș fost împroprietăriți se posedă și se achită la Stat de către

moștenitorii lor. Cu toate aceste, faptul așa este. Moștenitorii defuncțiilor stăpânesc loturile lor, unii în virtutea dreptului de sezină ce-au de la lege, alții fiind trimiși în posesiune de instanțele judecătorești competente, cei mai mulți plătiind fiscului taxele de înregistrare datorite pentru moștenirea lor.

Aceștia iarăși posedă cu un drept de care nu s'a ținut nici o socoteală la alcătuirea tablourilor de deposedare de către domnii agenți domeniali, cari s'a ținut mulțumit pur și simplu a declara deposedate loturile celor morți!

În urma acestor lămuriri, D-Voștră, Domnule Ministru, veți vedea cât de puțin serioase au fost și sunt lucrările d-lor agenți domeniali, și cât de legitimă e panica ce ne-a cuprins în fața acestor lucrări, cărora li s'a dat, cum am dis, chiar un început de executare prin deposedarea efectivă a multora dintre noi. Pe de altă parte veți bine-voi a vedea cât de îndreptățită e și cererea și speranța noastră că nu veți încuviința să mai fim neliniștiți și frământați cu asemenea măsuri și că, în pârinteasca D-Voștră îngrijire de binele nostru obștesc, veți dispune să se îndrepteze fără întârziere răul ce s'a făcut unora dintre noi.

Și fiind-că înaintea D-Voștră suntem datorii să venim cu inima deschisă și să ne spunem tot cegetul, trebuie să adăugim aci că multă vreme s'a exploatat în contra noastră o legendă, care para a voi să justifice măsurile de deposedare ce s'a ținut.

S'a dis, adevărat, și s'a repetat neconținut de ani de zile, că unii din posesorii de loturi mici din Dobrogea ar fi recurs la manopere doloase pentru a obține întinderi mari de pământ de la Stat. Acele manopere consistau în cerile făcute de dâșii pe numele oamenilor lor de serviciu,—legenda merge mai departe, pretinzând că și pe numele câinilor! — pentru loturi mici de câte zece hectare, pe care în urmă ei le-au posedat și folosit, inducând Statul în eroare.

Înlăturând partea de ridicolă exagerare ce cuprinde această legendă, nu vom tăgădui cum că într'adever unii dintre cultivatorii de pământ și economii de vite au cerut și obținut loturi mici și pe numele unor oameni al lor de serviciu din acele vremuri. Ceea-ce, însă, e cu desăvârșire neexact în această legendă reușită, este afirmarea ce se face că acei cultivatorii de pământ și economii de

vite ar fi întrebuințat manopere înșelătoare și ar fi indus Statul în rătăcire. Adevărul e cu totul altul și din expunerea faptelor, așa cum s'a petrecut, va reeșilămurit de ce parte este buna credință și de ce parte dolul,—dacă de dol poate fi vorba aci.

Domnule Ministru,

În urma războiului, după anexarea Dobrogei, această provincie era că și pustie. Tătarii căți mai rămăseseră emigrau pe capete; celelalte naționalități băștinașe, nu se credeau nici ele prin nimic fixate de solul acestei provincii. Proprietatea era cu desăvârșire depreciață. Peste toate predomină sentimentul unui provizorat și unei nesiguranțe ce nu promiteau nimic pentru viitorul acestei părți de țară de curind incorporată.

Îngrijit de această stare de lucruri, guvernul român a căutat să introducă în legile relative la Dobrogea,—aceea a organizării sale administrative și aceea a regulării proprietății imobiliare,—un întreg complex de dispozițiuni excepționale și favorabile, menite să repopuleze Dobrogea, mai ales cu elemente române din alte părți. Ast-fel, s'a recunoscut dreptul de a cumpăra proprietăți imobiliare rurale acelor români cari se găseau în condițiunile art. 9 din Constituțiune, după cum același drept s'a recunoscut până și străinilor, cultivatori de pământ, aștători pe teritoriul Dobrogei în momentul promulgării legii.

Știrea s'a răspândit îndată pretutindeni, și ea a determinat un întreg curent de emigrare spre Dobrogea printru Românii ce locuiau în Basarabia, în Transilvania, în Banat și în alte provincii române subjugate.

Nimic nu se cruța din partea guvernului român pentru a-l atrage. Li se făceau înlesniri de vamă și de transport, afară de diferitele intervenții diplomatice în favoarea lor. Și atunci plini de iluzii și de speranțe în viitor, mulți de Români au venit cu întregul lor avut în stenele Dobrogei. Au venit de asemenea și Români din județele de-a stânga Dunării, împinși de dorința de a dobândi un pic de pământ, pe care împrejurările nu permiteau să-l dobândească în România veche.

Toți acești Români, cari au populat în scurt timp pustiața Dobrogei, au adus cu ei oi, boi, cai și alte vite, știind că vor găsi pășune din abundență în această

parte de loc. Sunt unii cari au venit cu mil și zece de mil de vite.

Și ce s'a întâmplat în urmă? Entuziasmul de la început a trebuit să se potolească îndată după aceea. Populațiunea autoctonă, de altă origină, vedea cu ochii răi, cum era și natural, această repede românzare a provinciei. Pe de altă parte epizotiiile cârceagului și răpăcingei decimaau vitele ce nu s'au putut de odată acclimatiza aici. Iar lucrările de parcelare și de împroprietărire mergeau încet, față de nerăbdarea cu care erau așteptate de cei interesați.

(Va urma)

Informațiuni

D. Primar Christea Georgescu se află la Sâlnic în Moldova, în virtutea unui concediu de 20 zile.

La 25 curent u avut loc în Cazinul Comunal solemnitatea distribuirii premiilor la școlile primare de băieți și fete din Constanța.

Discursul de ocazie asupra însemnătății solemnității, cu darea de seamă asupra îmbucurătoarei mișcări școlare a anului, a fost rostit de d-l Ion Costacea, directorul Școlii No. 1 de băieți, căruia a răspuns d-nul prefect Virnav, comunicând auditorului din Sala arhiepiscopială a Cazinului, că în fruntea școlii, unde se construiește anul acesta 360 școli, stă județul Constanța, cu 30 localități de școli, adevărat cu aproape o decime din numărul total al localităților de construit în restul de 31 de județe.

Asistența a aplaudat cu însuflețire, după care s'a procedat la distribuirea premiilor micilor copilași, între cari 4 premii din partea d-lui prefect câte unul de fie-care premiat cu cunună ai clasei a patra, cărora d. prefect, le va da și bonuri pentru toate cărțile necesare clasei în care vor intra la toamnă.

SOCIETATEA

Creditului Funciar Urban din București

Se aduce la cunoștința Domnilor amatori că în ziua de 28 Iulie 1903 ora 2 p. m., se va ține la sediul Societății în strada Dómnei No. 15 licitație publică pentru vânzarea imobilului proprietatea Societății și anume: imobilul din Constanța strada Mangaliei 101—105 fosta proprietate a d-lui Iancu Anagnosti.

Pentru informațiuni d-nii amatori se pot adresa în ori-ce zi de lucru între orele 12—4 la sediul Societății în București str. Dómnei No. 15 la secția vânzărilor.

Direcțiunea